

RAHANDUSMINISTEERIUM

Lääne-Viru maakonnaplaneering 2030+ keskuste võrgustik ja linnalise asustusega alad

Janika Merisalu
regionaalhalduse osakonna
Lääne-Viru talituse
ruumilise planeerimise peaspetsialist

25.05.2021

Lääne-Viru maakonnaplaneeringu lähteseisukohad

Kuni 30.06.2015 kehtinud PlanS § 7 lg 3 p 4 kohaselt on **maakonnaplaneeringu ülesanne asustuse arengu suunamine.**

Lähteseisukohad maakonnaplaneeringu koostamiseks algatamise Vabariigi Valitsuse 18.07.2013 korralduse nr 337 p 5 juurde: Kesksed läbi töötamist vajavad allteemad on toimepiirkonnad ja sotsiaalne taristu, sellega seoses on mõistlik käsitleda ka maakondliku tähtsusega tööstus- ja logistikaalade paigutust ning kogu asutust siduva ühistranspordi korraldamise põhimõtteid.

Teeninduskeskuste võrgustik täiendab toimepiirkondade keskuste süsteemi ning tuleb siduda nendega ühistranspordi abil, tagada piisavalt hästi toimiv liikumisvõimalus kõigile ühiskonnagruppidele.

Lääne-Viru maakonnaplaneeringu ruumilise arengu eesmärgid (ptk 1 ja 2)

Maakonnaplaneeringu eesmärk on tasakaalustada keskkonna kasutusviise, kavandada kestlikku arengut ning parandada inimeste elamistingimusi. Selleks on **määratud maakonna ruumilise arengu eesmärgid ning seatud teemade põhiselt üldised kasutustingimused.**

Lääne-Viru maakonna ruumilise arengu eesmärgid on:

- maakasutuse tasakaalustatus ja loodusressursside kestlik kasutamine;
- **parem integreeritus Harju-Viru [Põhja-Eesti] regionaalsesse toimepiirkonda;**
- **parem ruumiline integreeritus Soome lahe piirkonnaga;**
- **toimiv maakondlik teenuskeskuste võrgustik.**

Lääne-Viru maakonnaplaneeringu lahendus (ptk 3)

Lääne-Viru maakonnas, kus rahvaarv väheneb ja vanemaealiste elanike osakaal kasvab, **tuleb ruumilisel planeerimisel eesmärgiks võtta suuremate linnaliste asulate keskkonna kvaliteedi parendamine ning nende olulisuse rõhutamine töökohtade ja teenuste pakkujatena.**

Asustuse arengu suunamise oluline lähtekoht on inimeste igapäevane ruumiline käitumine kohalikul ja regionaalsel tasandil, mis on seotud nii elukoha, töökohtade kui ka teenuste paiknemisega. **Üleriigilise planeeringu järgi peab edaspidine pikaajaline ruumiline areng lähtuma pendelrände peamistest sihtkohtadest ja nende toimepiirkondadest, toimepiirkonna sees paiknevatest keskustest ning nende tugevdamise ja ühendamise võimalustest.**

Toimepiirkonnad Lääne-Viru maakonnaplaneeringus

Oluline lähtekoht asustuse suunamisel on inimeste igapäevane ruumiline käitumine kohalikul ja regionaalsel tasandil, mis on seotud elukoha, teenuste ja töökohtade paiknemisega.

Toimepiirkond on keskus-tagamaa süsteem, mis koosneb toimepiirkonna keskusest (maakonnakeskusest) ja sellega funktsionaalselt seotud piirkondlikest, kohalikest ja lähikeskustest (teenuskeskustest) ning nende tagamaal asuvatest paikkondadest. Nende paikkondade elanike jaoks on antud keskused peamiseks igapäevase ja perioodilise liikumise sihtkohaks.

Toimepiirkond on oluline inimeste igapäevaste teenusvajaduste rahuldamise piirkond, sest just inimeste igapäevased vajadused on keskse tähtsusega inimeste elukvaliteedi ja elatusvahendite tagamisel.

Toimepiirkonnad Rakvere valla lõikes

Lääne-Virumaa, koostoimes Harjumaa (Tallinna toimepiirkonna idapoolne osa) ja Ida-Virumaaga (Ida-Virumaa linnade toimepiirkonnad), moodustavad Harju-Viru (Põhja-Eesti) regionaalse toimepiirkonna. Maakonnaplaneeringus on toodud **regionaalse toimepiirkonna arendamise põhimõtted.**

Maakonnatasandi toimepiirkond on üleriigilise planeeringu Eesti 2030+ põhjal defineeritud kui funktsionaalne piirkond, kust on võimalik autoga jõuda tööle, kooli ja igapäevateenusteni 30 minutiga ning ühistranspordiga ühe tunniga.

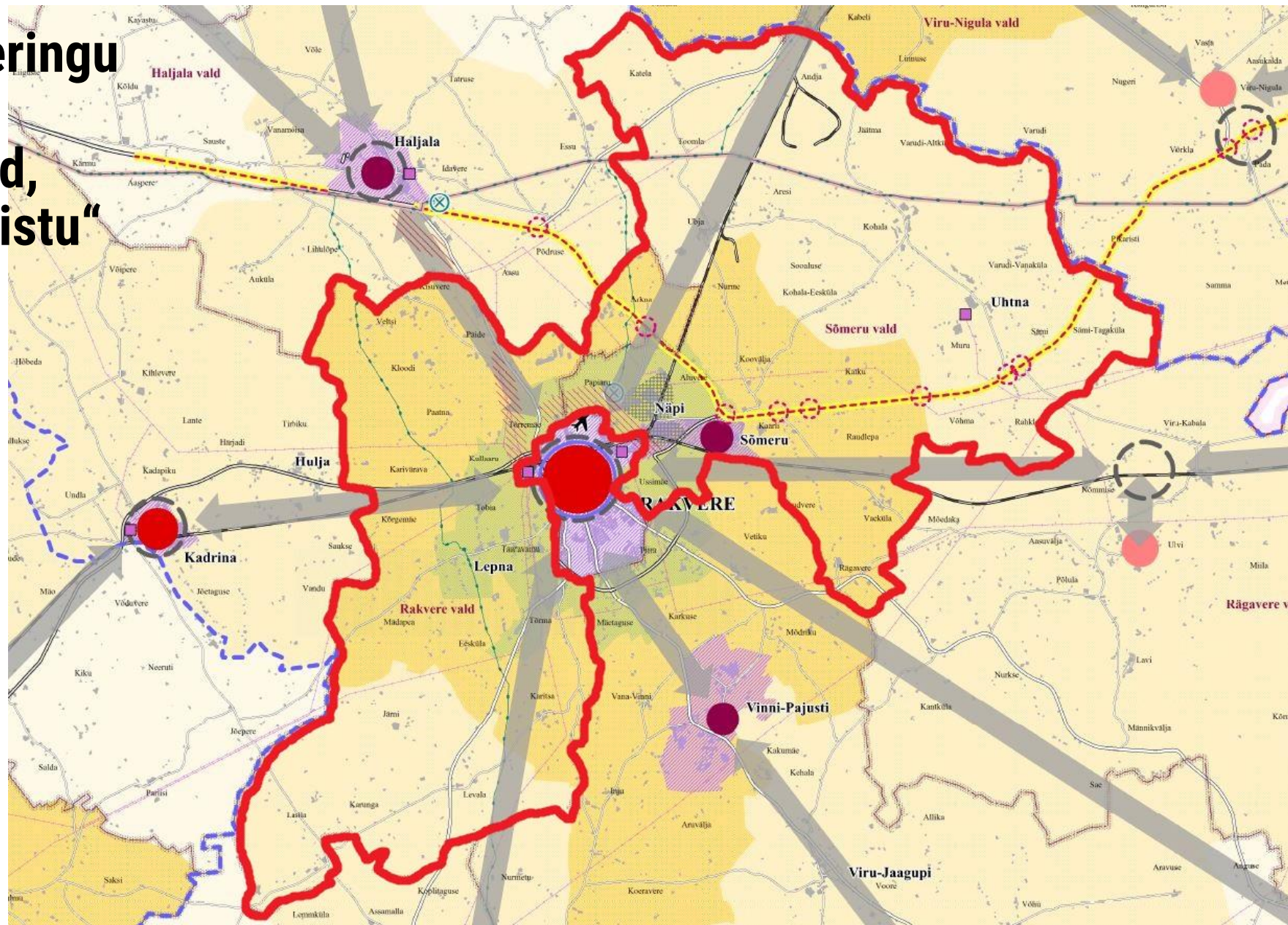
Maakonna tähtsaim keskus ehk maakondlik toimepiirkond on Rakvere, mis seob endaga töörande kaudu suurema osa maakonna kantidest. **Maakonnaplaneeringus on toodud maakondliku toimepiirkonna arengu põhimõtted.**

Maakonnaplaneeringuga määratakse linna lähivöönd maakondlikule keskusele Rakvere linnale ja piirkondlikele keskustele Kundale ja Tapale. **Rakvere linna lähiümbruses on kujunenud nn vahevöönd, kus varasemalt on toimunud ulatuslikum valglinnastumine.** Maakonnaplaneeringuga võetakse eesmärgiks vahevööndi tihendamine – Rakvere linna vahevöönd on aastaks 2030+ kompaktsem ja tihedam kui seda on tänase käsitluse järgi linna lähivöönd.

Maakonnaplaneeringus on toodud linna lähivööndi ja selle vahevööndi arengu põhimõtted: (linna vahevööndis on oluline linnalise struktuuri tihendamine ning elukeskkonna kvaliteedi parendamine. Vahevööndi tihendamiseks võtta kasutusest väljalangenud tootmis- ja tööstusalad taaskasutusse. ...).

Samuti on toodud siirdevööndi ja äärelise ala arendamise põhimõtted.

Maakonnaplaneeringu joonis 1 „Toimepiirkonnad, ühendused ja taristu“

Keskuste võrgustik Lääne-Viru maakonnaplaneeringus

Lähtuvalt Tartu Ülikooli RAKE uuringust on maakonnaplaneeringuga määratletud keskuste võrgustik, mis koosneb erineva tasandi keskustest ning mille määramisel on lähtutud rahvastiku kahanemisest, töökohtade ja erinevate teenuste paiknemisest.

Teenuskeskused on vajalikud igapäevaste teenuste kättesaadavuse tagamisel ja transpordi sõlmpunktidena ligipääsu tagamisel teiste keskuste töökohtadele, haridusasutustele ja teenustele.

Teenustevõrgu planeerimise üks peamine mõte seisneb selles, et Eestis jõutaks ühtse, põhjendatud ja toimiva lahenduseni, kus ja milliseid teenuseid pakkuda, tuginedes olemasolevale keskuste võrgustikule.

Arvestades elanikkonna vähenemist ühelt poolt ning alternatiivsete teenuste kättesaadavuse viiside (e-teenused, koju toodavad teenused) lisandumist teiselt poolt, **planeeringulahendusena määratletakse teenuskeskuste võrgustik ja hierarhia füüsiliste asukohtadena, kus nimetatud teenuste kättesaadavus tuleks tagada.** Teenuse pakkumise viis ning maht teenuskeskuses võib olla ajas muutuv ning sõltub konkreetsest vajadusest.

Keskused Rakvere valla lõikes

Kohalik keskus pakub kodukoha lähedal esmavajalikke teenuseid ning on ka oluliseks kohaliku tasandi töökohtade pakkujaks.

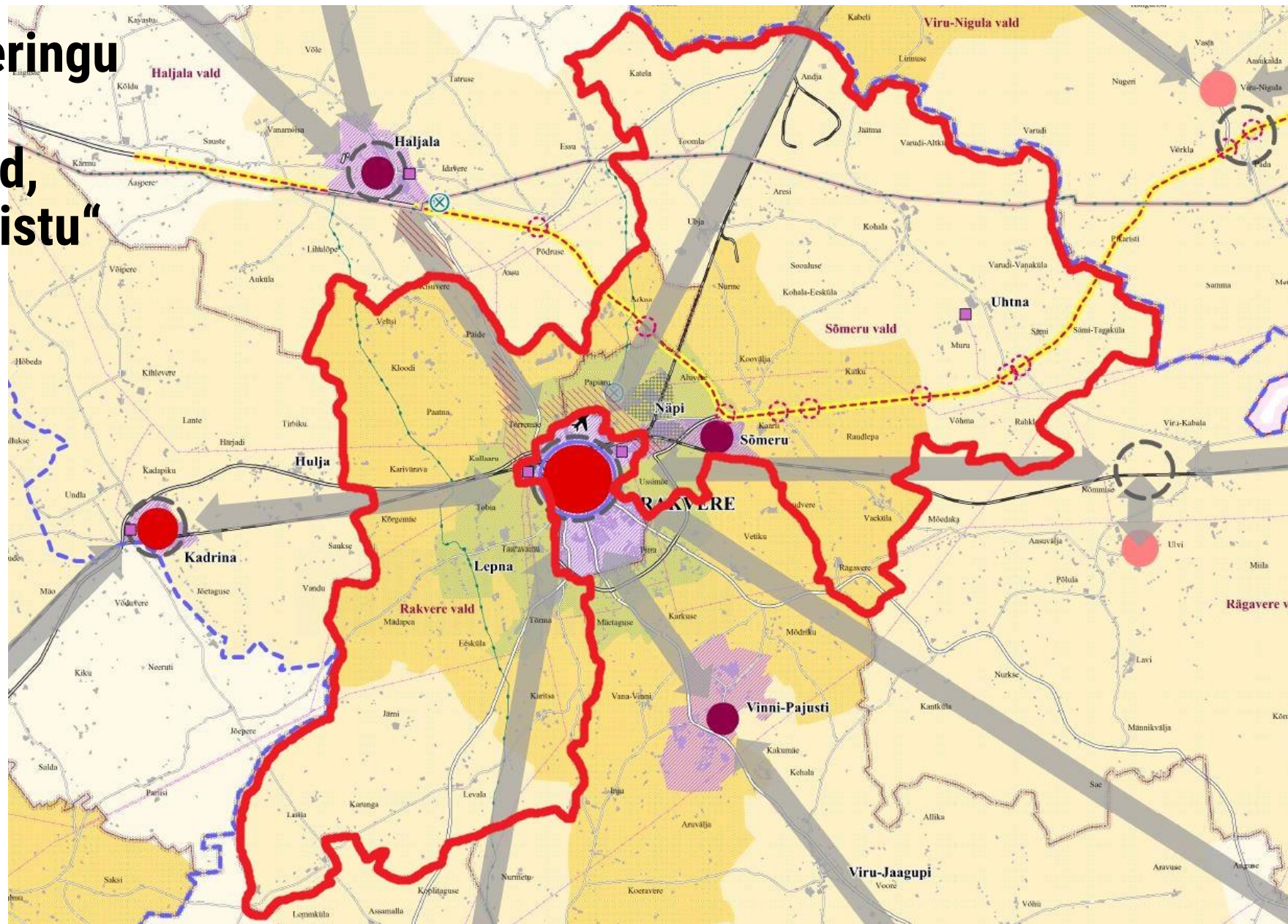
***RAKE uuringus:** Sõmeru kui linnalähedane piirkond on Rakvere linnastu osa ning piisav on Sõmeru määramine 1. tasandi keskusena.*

Sõmeru alevik, omavalitsusüksuse keskusena, toimib hetkel kohaliku keskusena.

Juhul kui Sõmeru kaotab omavalitsusliku keskuse staatuse, siis edaspidiselt tuleb teda vaadelda kui Rakvere maakonnakeskuse lähivööndis asuvat lähikeskust, millel võib jätkuvalt olla roll teatud teenuste pakkumisel oma vahetule tagamaale.

Maakonnaplaneeringus on toodud **keskuste võrgustiku ja seal pakutavate teenuste kujundamise peamised põhimõtted:** (nt maakonnaplaneeringus on nimetatud esmatähtsateks teenusteks haridus- ja tervishoiuteenuse olemasolu või kättesaadavus kõigi tasandite keskustes; ...).

Maakonnaplaneeringu joonis 1 „Toimepiirkonnad, ühendused ja taristu“

Linnalise asustusega alad Lääne-Viru maakonnaplaneeringus

Linnalise asustusega aladena käsitletakse nii elamualasid, äri- ja tootmisalasid kui ka linnasiseseid puhkealasid, mis moodustavad kompaktsed terviku.

Maakonnaplaneeringus **on määratud linnalise asustusega alad, kus elab 500 elanikku ning hoonete vahekaugus on väiksem kui 200 m.**

Maakonnaplaneeringuga ei ole määratud linnalise asustusega alade piire, need tuleb määrata üldplaneeringutega. Linnalise asustusega alad võivad, kuid ei pruugi kattuda maareformi tähenduses määratud tiheasustusaladega. Väljaspool linnalise asustusega alasid paiknevad tiheasustusalad säilivad ja neid võib ka edaspidi tihendada ning laiendada.

Linnalise asustusega alad Rakvere valla lõikes

Linnalise asustusega alad oma asustusüksuse piirides on **Rakvere linn, Sõmeru alevik ja Näpi alevik.**

Maakonnaplaneeringus on toodud ruumilise arengu põhimõtted linnalise asustusega aladel:

ruumilisel planeerimisel tuleb eesmärgiks võtta suuremate linnaliste asulate **keskkonna kvaliteedi parandamine ning nende olulisuse rõhutamine töökohtade ja teenuste pakkujatena;**

tuleb tagada ala **ruumiline ja funktsionaalne mitmekesisus; linnalise asustusega ala piirid ja maakasutustingimused täpsustada üldplaneeringuga;**

tagatakse **rohelise võrgustiku sidusus** linnalise asula siseselt ja ka väliste rohevõrgu elementidega;

asustuse suunamine peab lähtuma eelkõige **tihendamise printsiibist**, millega eelistatakse tühjana seisvate ning alakasutatud maa-alade ja hoonete taaskasutusele võtmist;

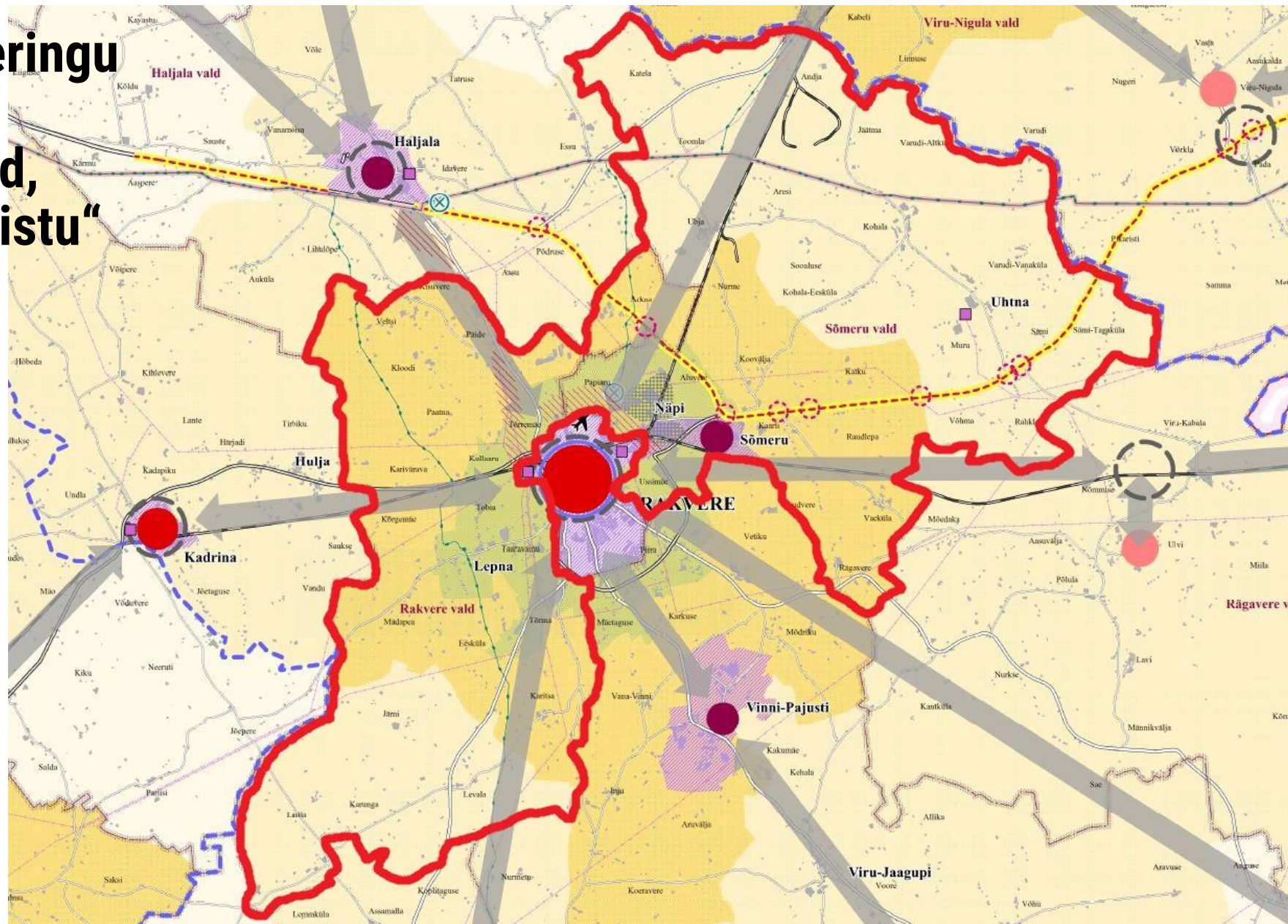
linnalise asustuse alal on valdavas ulatuses olemas või arendatakse välja **ühtsed infrastruktuurivõrgud, nt veevarustus, kanalisatsioon, kaugküte jmt**;

Rakvere linnalähivöönd on alaks, kus linnal on võimalused uute elamu- ja ettevõtlusalade rajamiseks, samuti linna puhkealade kavandamiseks;

Linnaline asula võib oma piiridest välja kasvada ainult juhul, kui see on loogiline maastikuliselt, logistiliselt või kogukondlikult. Linnalise asula laiendamist ei tohi kavandada väärtuslikule põllumajandusmaale ega metsamaale.

Üldplaneeringute väljatöötamise käigus koostatakse vajadusel ruumimudelid linnalise asustusega aladele.

Maakonnaplaneeringu joonis 1 „Toimepiirkonnad, ühendused ja taristu“

Maakonnaplaneeringus seatud tingimused ja suunised

Üldplaneeringu koostamise nõustikus on toodud, et *eristada tuleb maakonnaplaneeringuga antavaid tingimusi ja suuniseid. **Tingimused on üldplaneeringu koostamisel järgimiseks ja täpsustamiseks. Suuniste osas on KOV-il õigus ja kohustus kaaluda nende järgimise ulatust ning kohaldamist KOV-i vajadustele vastavaks. Kaalutluste alusel tehtud valikuid tuleb põhjendada.***

Juhul, kui eelnevat ei ole tehtud, siis on vajalikud põhjendused, miks selline tingimus/suunis ei olnud asjakohane.

Kui maakonnaplaneeringu teemade juures olevaid tingimusi ei täideta, siis soovitud tulemust ei saada (ehk siis kindlas suunas ei liiguta). Suunis annab kätte eesmärgi, kuhu suunas võiks liikuma hakata.

Maakonnaplaneeringu täpsustamine ja/või muutmine

Üldplaneeringu materjalidest peab selguma üheselt mõistetavalt ja konkreetselt, kas üldplaneeringuga tehakse ettepanek maakonnaplaneeringu täpsustamiseks ja/või muutmiseks (sealhulgas nii maakonnaplaneeringu jooniste kui ka seletuskirjas toodud tingimuste), millises ulatuses ning millised on kummalgi juhul põhjendused ja kaalutluse käik.

Maakonnaplaneeringu täpsustamise ja/või muutmise ettepaneku tegemise vajaduse selgudes palume võimalikult vara alustada koostööd REHO talitusega, et ettepaneku sisulist külge saaks hinnata enne kui planeering on esitatud heakskiitmiseks. Maakonnaplaneeringu täpsustamine/muutmine võiks olla seletuskirjas välja toodud eraldi peatükina.

RAHANDUSMINISTEERIUM

Aitäh!